

TÍNH TÍCH CỰC XÃ HỘI CỦA SINH VIÊN TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN

Nguyễn Văn Lượ

Khoa Tâm lý học, Trường Đại học KHXH&NV.

1. Đặt vấn đề

Trong quá trình đổi mới đất nước, thực hiện quá trình công nghiệp hoá - hiện đại hoá chúng ta đã được kế thừa các thành tựu và bài học kinh nghiệm vô cùng quý báu từ các nước trên thế giới, đặc biệt là các thành tựu về khoa học công nghệ. Bên cạnh đó, quá trình hội nhập cũng đưa đến những ảnh hưởng tiêu cực trong một bộ phận người Việt Nam nói chung, sinh viên - thanh niên nói riêng. Lối sống ích kỷ, cá nhân chủ nghĩa, thụ hưởng, chạy theo đồng tiền, được một bộ phận không nhỏ giới trẻ tôn sùng và làm theo.

Trong bối cảnh đó, việc nghiên cứu tính tích cực xã hội của sinh viên nhằm tìm hiểu thực trạng tính tích cực xã hội của họ, trên cơ sở đó đề xuất một số kiến nghị nhằm nâng cao tính tích cực xã hội của sinh viên là vấn đề hết sức quan trọng và cần thiết.

2. Khách thể nghiên cứu

Chúng tôi tiến hành nghiên cứu và khảo sát 400 sinh viên trường ĐHKHXH&NV, thuộc 3 Khoa: Khoa Lịch sử; Khoa Tâm lý học; Khoa Triết học.

3. Phương pháp nghiên cứu

Trong đề tài này chúng tôi sử dụng một hệ thống các phương pháp nghiên cứu: phương pháp phân tích tài liệu; phương pháp điều tra bằng bảng hỏi (đây là phương pháp chính của đề tài); phương pháp phỏng vấn sâu và phương pháp thống kê toán học.

4. Khái niệm công cụ

Khái niệm “tính tích cực xã hội” có thể được hiểu như sau: tính tích cực xã hội là một thuộc tính của nhân cách, thể hiện ở thái độ tích cực, hoạt động chủ động, năng

động, sáng tạo của cá nhân trong khi tham gia các mối quan hệ xã hội, tạo ra sự phát triển, sự thích ứng tâm lý ở chủ thể và có tác dụng thúc đẩy sự phát triển, tiến bộ xã hội.

5. Kết quả nghiên cứu

Tính tích cực xã hội là khái niệm có nội hàm rất rộng. Trong khuôn khổ của bài báo này, chúng tôi chỉ đề cập tới tính tích cực xã hội của sinh viên trường ĐHKHXH&NV thể hiện ở một số khía cạnh sau:

- Sự tham gia của sinh viên vào các hoạt động tình nguyện chung sức cùng cộng đồng

- Hành vi ứng xử của sinh viên đối với các hiện tượng tiêu cực trong học tập

- Hành vi ứng xử của sinh viên đối với các hiện tượng tiêu cực trong văn hoá - lối sống của sinh viên.

5.1. Sự tham gia của sinh viên vào các hoạt động tình nguyện chung sức cùng cộng đồng

- *Hoạt động sinh viên tình nguyện*

Tham gia hoạt động "sinh viên tình nguyện" chung sức cùng cộng đồng là hoạt động thể hiện rõ tính tích cực xã hội của sinh viên. Qua hoạt động này, sinh viên hiểu rõ hơn về xã hội, về cuộc sống thực tiễn, ý thức tốt hơn về nghĩa vụ, trách nhiệm của bản thân đối với công cuộc công nghiệp hoá - hiện đại hoá đất nước.

Kết quả thu được cho thấy: có 43.3% sinh viên trong diện điều tra có tham gia các hoạt động tình nguyện ở trường hoặc ở địa phương; số sinh viên tham gia các hoạt động tình nguyện đều với tinh thần tự nguyện. Kết quả nghiên cứu cũng cho thấy, sinh viên năm đầu thường tham gia các hoạt động tình nguyện mang tính phong trào. Trong khi đó, các bạn sinh viên năm cuối thường gắn hoạt động chuyên môn vào trong các mô hình tình nguyện.

- *Hoạt động hiến máu nhân đạo*

Hiến máu nhân đạo là hoạt động thể hiện nghĩa cử cao đẹp của sinh viên. Đặc biệt, trong thời kỳ kinh tế thị trường như hiện nay, khi mà cái tôi của con người đang thể hiện mạnh mẽ hơn bao giờ hết, khi mà giá trị cuộc sống đề cao lợi ích vật chất thì hành động "hiến máu nhân đạo" của sinh viên là hành động rất đáng trân trọng. Hành động này thể hiện rất rõ tính tích cực xã hội của sinh viên.

Khảo sát 400 sinh viên của trường ĐHKHXH&NV cho thấy: có 36.5% sinh viên tham gia hiến máu nhân đạo, số sinh viên này tham gia với tinh thần hoàn toàn tự nguyện chứ không phải sự bắt ép, hay vận động của người khác. Điều này cho thấy, sinh viên Việt Nam nói chung, sinh viên trường ĐHKHXH&NV nói riêng bao giờ cũng vậy, rất giàu lòng nhân ái.

5.2. Hành vi ứng xử của sinh viên đối với các hiện tượng tiêu cực trong học tập

Tính tích cực xã hội của sinh viên biểu hiện ở mức cao và mạnh mẽ ở việc sinh viên đấu tranh với các hiện tượng tiêu cực trong học tập.

Bảng 1: Sinh viên đấu tranh với các hiện tượng tiêu cực trong học tập

TT	Các hiện tượng	Hành động của sinh viên							
		Trực tiếp góp ý		Im lặng		Phản văn		Chấp nhận	
		SL	%	SL	%	SL	%	SL	%
1	Quay cóp khi thi và kiểm tra	346	86.5	50	12.5	4	1.0	0	0
2	Xin nâng điểm	304	76.0	94	23.5	2	0.5	2	0.5
3	Đi học muộn	190	47.5	195	48.8	15	3.8	0	0
4	Nói chuyện trong giờ học	205	51.3	180	45.0	13	3.3	2	0.5
5	Bỏ tiết, bỏ giờ	212	53.0	179	44.8	9	2.3	0	0

Qua bảng số liệu trên chúng tôi nhận thấy, sinh viên tích cực đấu tranh với hai hiện tượng tiêu cực trong học tập là “quay cóp khi thi và kiểm tra” và “xin nâng điểm”: 86.5% sinh viên “trực tiếp góp ý” khi bạn bè của mình có hành vi “quay cóp”; 76% sinh viên “trực tiếp góp ý” khi bạn bè của họ có hành vi “xin nâng điểm”. Như vậy, sinh viên đánh giá rất cao tính trung thực, công bằng trong học tập, và họ đòi hỏi phải có sự công bằng trong đánh giá sinh viên. Tuy nhiên, qua phỏng vấn sâu chúng tôi nhận thấy, sinh viên phản đối hành vi “quay cóp khi thi và kiểm tra” và “xin nâng điểm” đối với những cá nhân cụ thể và các nhóm nhỏ, còn khi hành vi này được thực hiện ở một nhóm lớn, hoặc cả lớp thì sinh viên lại chấp nhận. Có thể kết luận rằng: về thực chất, sinh viên đấu tranh với hai hành vi tiêu cực trên cũng nhằm bảo vệ lợi ích cá nhân của họ (học bổng; khen thưởng...) chứ thực chất họ cũng không mặn mà gì với việc đấu tranh với các hành vi tiêu cực trong học tập.

Trong khi đó, các hành vi tiêu cực khác trong học tập như: “đi học muộn”; “nói chuyện trong giờ học”; “bỏ tiết, bỏ giờ” có tỷ lệ sinh viên đấu tranh thấp: 48.8% sinh viên “im lặng” trước hành vi “đi học muộn”; 45% sinh viên “im lặng” trước hành vi “nói chuyện trong giờ học”; 44.8% sinh viên “im lặng” trước hành vi “bỏ giờ, bỏ tiết” của sinh viên trong lớp, trong trường. Lý do khiến các bạn sinh viên không đấu tranh với các hiện tượng tiêu cực trên là do sinh viên “rất ngại” khi va chạm với các sinh viên khác hoặc chính sinh viên cũng vi phạm những điều này nên không dám đấu tranh với nó.

Có thể kết luận rằng, sinh viên chưa tích cực đấu tranh với các hiện tượng tiêu cực trong học tập. Nguyên nhân của tình trạng trên là do chính bản thân sinh viên cũng vi phạm các hành vi trên, hoặc sinh viên chỉ lo cho bản thân mình còn việc làm của người khác “ra sao cũng được, miễn là không ảnh hưởng tới lợi ích của họ”.

5.3. Hành vi ứng xử của sinh viên đối với các hiện tượng tiêu cực trong văn hoá - lối sống của sinh viên

Trong lĩnh vực văn hoá - lối sống, tính tích cực xã hội của sinh viên thể hiện qua việc sinh viên đấu tranh với các hành vi tiêu cực như: hút thuốc lá; cờ bạc; quan hệ tình dục trước hôn nhân; xem, đọc văn hoá phẩm đồi trụy. Những hiện tượng này

không còn là những hiện tượng cá biệt mà có những thời điểm trở nên báo động. Những hiện tượng này làm tha hoá phẩm chất đạo đức của một bộ phận sinh viên, dễ đưa sinh viên tới các hành vi phạm pháp. Đó là điều hết sức nguy hại cần phải đấu tranh loại bỏ nhằm làm cho đời sống văn hoá tinh thần của sinh viên ngày càng lành mạnh hơn.

Bảng 2 : Sinh viên đấu tranh với các hiện tượng tiêu cực trong văn hoá - lối sống của sinh viên

TT	Các hiện tượng	Hành động của sinh viên							
		Trực tiếp góp ý		Im lặng		Phản văn		Chấp nhận	
		SL	%	SL	%	SL	%	SL	%
1	Hút thuốc lá	306	76.5	89	22.3	5	1.3	0	0
2	Quan hệ tình dục trước hôn nhân	325	81.3	71	17.8	3	0.8	1	0.3
3	Xem, đọc văn hoá phẩm đồi trụy	354	88.5	41	10.3	2	0.5	2	0.5
4	Mê tín, dị đoan	269	67.3	125	31.1	4	1.0	2	0.5
5	Cờ bạc (lô, đề...)	379	94.4	18	4.5	3	0.8	0	0

Qua bảng 2, chúng tôi nhận thấy, phần lớn sinh viên đã tích cực đấu tranh với các hành vi tiêu cực trong văn hoá - lối sống của sinh viên : 88.5% sinh viên "trực tiếp góp ý" khi bạn bè của mình có hành vi "Xem, đọc văn hoá phẩm đồi trụy"; 94.4% sinh viên "trực tiếp góp ý" khi bạn bè của mình có hành vi "đánh cờ bạc (lô, đề...)"; tỷ lệ này ở các hành vi "quan hệ tình dục trước hôn nhân"; "hút thuốc lá" và "mê tín - dị đoan" là: 81.3%; 76.5% và 67.3%... Những con số này cho phép chúng ta khẳng định phần lớn sinh viên trong diện khảo sát không chấp nhận lối sống buông thả trong sinh viên. Họ coi đây là những hành vi cần lên án và đấu tranh loại bỏ.

Tuy nhiên, số liệu ở bảng 2 cũng cho thấy, có tới 31,1% sinh viên "im lặng" trước hành vi "mê tín - dị đoan" của bạn bè mình. Từ sự phản ứng không quyết liệt của bạn bè, tập thể mà một bộ phận sinh viên ngày càng tin vào số phận, vào sự may rủi của cuộc đời. Hiện tượng sinh viên thờ cúng, thắp hương vào những ngày rằm, mồng một, đặc biệt là trước mùa thi trong ký túc xá, trong phòng trọ của sinh viên không phải là không có.

6. Kết luận

Tính tích cực xã hội sinh viên trường ĐHKHXH&NV thể hiện rõ nhất trong lĩnh vực đấu tranh với các hiện tượng tiêu cực trong văn hoá - lối sống của sinh viên.

Tuy nhiên, nhìn chung mức độ thể hiện tính tích cực xã hội của sinh viên Trường Đại học KHXH&NV là chưa cao: mặc dù sinh viên tham gia các hoạt động tình nguyện, chung sức cùng cộng đồng với tinh thần tự nguyện, động cơ trong sáng nhưng tỷ lệ sinh viên tham gia không đồng đều; việc đấu tranh với các hiện tượng tiêu cực trong học tập nhằm xây dựng môi trường học tập lành mạnh của sinh viên chưa

được biểu hiện rõ; đấu tranh của sinh viên mới dừng lại ở việc nhằm bảo vệ lợi ích của cá nhân chứ chưa có nhiều hành động có tác dụng thúc đẩy sự phát triển, tiến bộ xã hội.

Tài liệu tham khảo

1. Đỗ Thị Coong. *Tính tích cực học tập và vấn đề tích cực hoá hoạt động học tập của sinh viên*. Tạp chí Tâm lý học, số 6/2003.
2. Phạm Minh Hạc, Lê Khanh, Trần Trọng Thuỷ. *Tâm lý học* (tập 1). NXB: Giáo dục, Hà Nội, 1988.
3. Lê Hương (chủ biên), Lưu Song Hà, Trần Anh Châu. *Tính tích cực nghề nghiệp của công chức: một số nhân tố ảnh hưởng*. NXB: KHXH, Hà Nội, 2003.
4. Nguyễn Tường Loan. *Về một số đặc điểm của cấu trúc và sự biến đổi của tính tích cực xã hội của học sinh*. Luận án Phó tiến sĩ Khoa học tâm lý, Matxcova, 1977.
5. Nguyễn Xuân Thúc. *Nghiên cứu tính tích cực giao tiếp của trẻ em mẫu giáo 5 - 6 tuổi trong hoạt động vui chơi*. Luận án Phó tiến sĩ Khoa học tâm lý sư phạm, Hà Nội, 1997.
6. Trịnh Trí Thức. *Một số nhân tố khách quan tác động đến tính tích cực xã hội của sinh viên Việt Nam trong thời kỳ đổi mới*. Luận án Phó tiến sĩ Khoa học triết học, Hà Nội, 1994.
7. Nguyễn Quang Uẩn (chủ biên), Trần Hữu Luyến, Trần Quốc Thành. *Tâm lý học đại cương*. NXB: ĐHQGHN, Hà Nội, 2003.